

LILJA 4-EVER, Ruotsi 2002

Ohjaaja: Lukas Moodysson

Näyttelijät: Oksana Akinshina, Artjom Bogutjarskij, Pavel Ponomarjov, Tomas Neumann, Ljubov Agapova, Elina Benenson

Kesto: 109 min

Ikäraja: 15, Koulukino suosittelee lukioikäisille

Teemoja: petetyksi tuleminen, hyväksikäyttö, toivottomuus; seksikauppa, prostituutio, itsemurha

Lilja 4-ever kertoo 16-vuotiaasta Liljasta (Akinshina), joka asuu äitinsä (Agapova) kanssa ankeassa lähiömiljöössä jossain entisen Neuvostoliiton alueella. Äiti lähtee uuden miesystävänsä kanssa Yhdysvaltoihin ja lupauksistaan huolimatta jättää tyttärensä oman onnensa nojaan. Lilja joutuu pois asunnostaan ja parhaan ystävättärensä pettämäksi; hänen ainoaksi ystäväkseen jää kotiväkensä kaltoin kohteleva Volodja (Bogutjarskij). Rahojen loputtua Lilja päätyy myymään itseään. Sitten hän kohtaa Andrein (Ponomarjov), joka tuntuu lupaavan poispääsyä kurjuudesta: Andrei järjestää Liljalle työpaikan Ruotsista. Mies lähettää Liljan matkaan ja lupaa itse tulla perässä, mutta osoittautuu ihmiskauppiaksi. Liljaa on Malmössä vastassa Witek (Neumann), joka sysää tytön autioon kerrostaloasuntoon. Lilja pääsee lukkojen takaa vain, kun parittajaksi osoittautuva Witek hakee hänet töihin eli myy hänet ruotsalaismiesten käyttöön. Lilja päätyy prostituoiduksi vastoin tahtoaan eikä enää näe mitään toivoa elämässään.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Ennen elokuvan katsomista

1. Mihin elokuvia tarvitaan?

- Listatkaa jokainen viisi suosikkielokuvaanne ja perustelkaa kaikki valintanne. (Tehtävä kannattaa tehdä kirjallisesti.)
- Vertailkaa listojanne ja keskustelkaa valintojenne perusteluista: Millaiset elokuvat ovat päässeet listoillenne? Millaisia tehtäviä elokuvalla näyttää niiden perusteella olevan elämässänne? Mitkä ovat elokuvan tehtävät ylipäätään?

(Tavoitteena on herättää keskustelua siitä, mitä muita tehtäviä elokuvilla on kuin viihdyttäminen. Lilja 4-ever on yhteiskunnallinen, voimakkaasti kantaa ottava elokuva. – Tässä kohtaa voisi luoda silmäyksen myös elokuvan historiaan: elokuvaa on eri aikoina ja eri yhteiskunnissa käytetty erilaisiin tarkoituksiin.)

Elokuvan katsomisen jälkeen**2. Kirjoittakaa Lilja 4-everistä elokuvakokemuksena**

Valitse a tai b:

- a. Kirjoita ohjaaja Lukas Moodyssonille kirje, jossa kerrot, mitä ajatuksia elokuva sinussa herätti.
- b. Jatka seuraavia aloituksia muutamalla virkkeellä:
Elokvassa parasta oli mielestäni - -
Yllätyin - -
Ihmettelen vieläkin - -
En oikein ymmärrä, miksi - -
Elokvan loppu - -

Jakakaa kirjoittamanne tekstit ryhmissä käsiteltäviksi. Tutkikaa ryhmissä, millaisen vastaanoton elokuva tekstien perusteella teidän luokassanne sai ja miksi. Ryhmät voivat koota työnsä tulokset yhteisen keskustelun pohjaksi.

3. Olisiko Liljalle voinut käydä toisin?

a. Liljan tarina on tarina petetyksi tulemisesta. Volodjaa lukuun ottamatta kaikki Liljan läheiset ihmiset pettävät hänet: äiti, Anna-täti, ystävätär Natasha, Andrei; opettajakin huijaa. Miksi?

b. Käykää läpi keskeiset Liljan itsensä elokuvassa tekemät valinnat ja pohtikaa jokaisen kohdalla, olisiko hänellä ollut mahdollisuuksia tehdä muita ratkaisuja. (Mitkä syyt johtavat tilanteeseen? Onko Liljalla valinnanvaraa? Mitä, jos hän toimisi toisin?)

- Lilja ei puolustaudu, kun Natasha pettää hänet.
- Lilja päätyy diskoon myymään itseään.
- Lilja tapaa diskossa Andrein ja suostuu myöhemmin tämän kyytiin.
- Lilja rakastuu Andreihin ja suostuu lähtemään tämän kanssa Ruotsiin.
- Lilja pääsee pakoon lukkojen takaa ja hyppää sillalta. (Onko itsemurha ainoa ratkaisu tilanteeseen? Ketä tai mitä voi syyttää Liljan kuolemasta?)

c. Aivan lopuksi Lilja ja Volodja pelaavat katolla koripalloa. Molemmilla on enkelinsiivet selässään. Miten tulkitsette lopetuksen? Voiko siinä nähdä jotain toivoa?

4. Unelmia paremmasta

a. Elokuvan mukaan Yhdysvallat on venäläisnuorten ihailun kohde. Miksi? Mikä elokuvan mukaan synnyttää ja ruokkii ihailua?

b. Pyytäkää luokkaan joku venäläissyntyinen nuori haastateltavaksi. Pohtikaa yhdessä, vastaako elokuvasta välittyvä kuva nuorten elämäntavasta ja haaveista todellisuutta.

c. Mistä suomalaisnuoret haaveilevat? Tehkää katu- tai käytävägallup. Vertailkaa tuloksia luokassa ja pohtikaa, mikä synnyttää unelmia.

5. Keskustelua prostituutiosta

Helsingin Sanomat kertoi loppuvuodesta 2002, että elokuvan Liljan esikuvana on toiminut liettualaistyttö, joka paremman elämän toivossa lähti Ruotsiin, pakotettiin prostituoiduksi ja teki lopulta itsemurhan hyppäämällä autosillalta. Toimittaja Kaja Grunthal kertoo jutussaan, että YK:n alaisen kansainvälistä muuttoliikettä tutkivan IOM:n mukaan naiskauppa Baltiasta Pohjoismaihin, etenkin Ruotsiin ja Suomeen, on lisääntynyt parin viime vuoden aikana. Pohjoismaissa käy prostituoituina Virosta, Latviasta ja Liettuasta noin 2000 naista vuodessa, ja osa heistä tulee tietämättä, mikä heitä odottaa.

Lukas Moodysson puuttuu elokuvallaan siis ajankohtaiseen, vaikeaan ongelmaan. Tätä kirjoitettaessa Suomessakin keskustellaan prostituution hillitsemisestä. Yhtenä ratkaisumahdollisuutena pidetään seksin ostamisen kriminalisointia, johon on ryhdytty mm. Ruotsissa.

Järjestäkää paneelikeskustelu aiheesta *Miten prostituutioon pitäisi suhtautua?*. Pohtikaa aihetta ensin ryhmissä eri näkökulmista: yksi ryhmä voi miettiä asiaa lainsäätäjän kannalta, toinen poliisin, kolmas prostituoidun, neljäs asiakkaan, viides prostituoitujen parissa työskentelevän tukihenkilön kannalta jne.

Etsikää tietoa ja pyrkikää muodostamaan perusteltu näkemys vastaukseksi kysymykseen. Valitkaa ryhmistä edustajat paneeliin ja suunnitelkaa alustuspuheenvuorot.

Itse paneelin puheenjohtajana voi toimia opettaja.

6. Toivoa ja toivottomuutta elokuvan keinoin

- a. Piirtäkää tai maalatkaa jokin paikka, joka on toivoa ja mahdollisuuksia täynnä, ja jokin paikka, josta kaikki toivo on kuollut.
- b. Millaisin keinoin Moodysson ilmentää tunnelmia? Muistelkaa elokuvasta esimerkkejä musiikin, valaistuksen, värien, kuvakulmien jne. käytöstä kerronnan sävyjen luomisessa.
(Elokuvan alun ja lopun musiikki, Rammstein-yhtyeen Mein Herz brennt, on hyvä esimerkki musiikista Liljan mielentilan kuvaajana. Valaistus ja värit ovat keskeisiä tunnelman luoja: toiveikkuutta ja unia ilmaisemaan käytetään värejä ja valoa, muuten elämä on ankean harmaata, on likaista ja pimeää – Ruotsi tapahtumapaikkana ei juurikaan tunnelmiltaan eroa Liljan kurjista kotikulmista. Seksiörjaksi joutumista kuvataan vaikuttavasti ja ajatuksia herättävästi Liljan näkökulmasta.)
- c. Liljan tärkein esine on suojelusenkeliä kuvaava taulu, jonka hän pakkaa elokuvan käännekohtissa mukaansa. Volodjan tärkeä esine on Liljalta lahjaksi saatu koripallo. Mitä taulu ja pallo symboloivat? Mitä asioita niiden kautta tuodaan esiin tai korostetaan?
(Esineet toimivat kuten kirjallisuudessa motiivit: ne toistuvat ja tuovat esiin jotain teemojen kannalta olennaista. Tässä kohdassa voi kiinnittää huomiota esimerkiksi vanhempien ja lasten suhteisiin: Taulu on Liljan turva silloin, kun äiti jättää hänet, ja myös sen jälkeen. Liljan suhdetta äitiin kuvaa myös se, miten hän suhtautuu äitinsä valokuvaan. Volodjan isäpuoli inhoaa poikaa ja rikkoo pallonkin, pojan ainoan omaisuuden.)

Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Lilja 4-ever -elokuvan esittämistä pohjoismaiden koululaisille osana naiskaupan ja prostituution vastaista työtä. Elokuvan esittämistä tulisi edeltää ja seurata keskustelu, jossa olisi läsnä asiantuntijoita.

Materiaalin on laatinut äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori Minna Hautaniemi apunaan työryhmä Annika Henriksson, Hanna Niinistö ja Outi Freese